

**Мирослав
НЕМЕТ**

ПОЛЮСИ СЕРЦЯ

Мирослав Немет

ПОЛЮСИ СЕРЦЯ

Збірник поезій «Полюси серця» — новий дебют молодих представників сучасної української літератури в Чехословаччині. Він належить перу Мирослава Немета (нар. 1943 р. в Малому Березному на Закарпатті), редактору Відділу української літератури Словацького педагогічного видавництва, який останнім часом виступив перед нашою громадськістю з рядом віршів у періодичній українській чехословацькій пресі та в колективному збірнику поезій «Пригорщі весни» (Прішів 1966 р.).

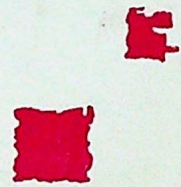
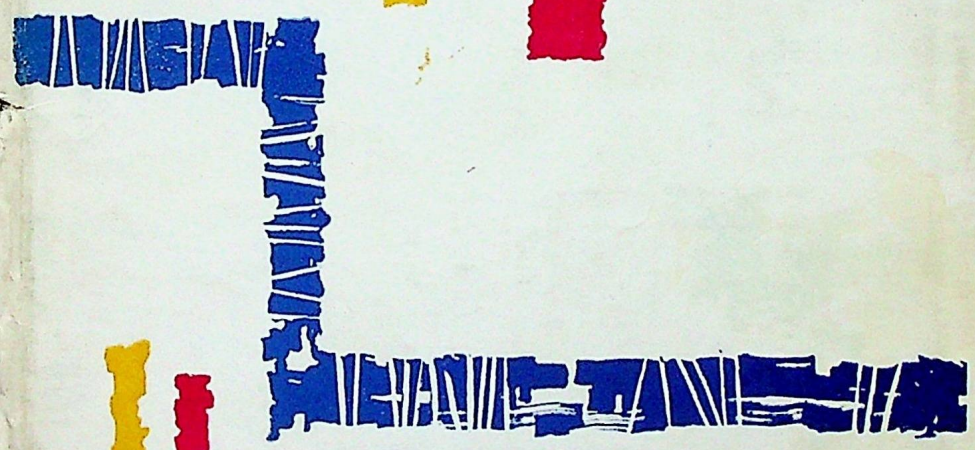
Критика вже відзначила, що віршам Мирослава Немета притаманна спонтанна ліричність, яка досі виявляла себе в порівняно традиційних формах, але спроможна була внести в місцевий поетичний розвиток нові елементи поетичного життєсприймання, більш сучасного, більш індивідуального, неконвенційного, ніж у нас репрезентували його деякі попередники.

«Полюси серця» вказують на нові досягнення автора. «Він, — говорить про нього один з його критиків, — покидає безпечний ґрунт мелодійності класичного вірша, однорідних асоціацій з сильним спіранням на класично сприйняту природу, поезію імпресії він пробує замінити поезією активного ставлення до життя, раціональної

NK 135

рефлексії й ускладненої метафоричної конструкції».

Наскільки це М. Неметові вдалося, відчує читач, ознайомившись з цією збіркою, яка є далішим свідченням того, що наша молода українська поетична генерація прагне серйозно працювати над формою своїх творів, над виробленням власного художнього стилю.

13/4

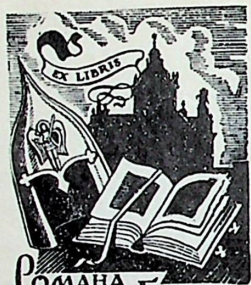
67-316-68	Kčs 7,-
-----------	---------

601/22 855

TULA-online.org

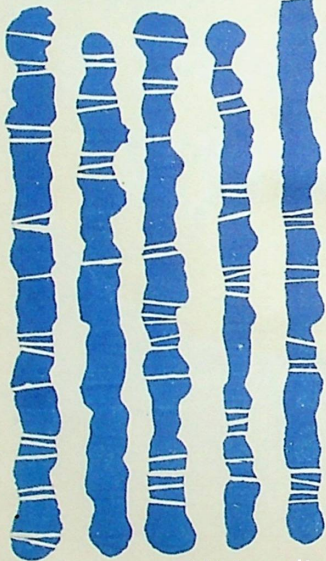

TULA-online.org

Романа Геник-
Березовського

SPN

Життя — білий кінь.
Вибігло в поле —
ловить його,
Хапайте,
хто може!
Сій,
коню,
сій!

**мирослав
немет**

**ПОЛЮСИ
СЕРЦЯ**

СЛОВАЦЬКЕ
ПЕДАГОГІЧНЕ ВИДАВНИЦТВО
В БРАТИСЛАВІ
ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
В ПРЯШЕВІ

Художне оформлення:

Іван Бринда

© Miroslav Németh 1968

Полюси

В думки мені в'їдаються слова, як в землю черви,
А тіло проросло корінням дум важких, не блуду.
Гризуть сумління очі днів, потіють болем нерви.
Бо я як був, так є. Усе такий. І — буду.

Кричу, а крик мовчить. У тілі — громи. Блискавиці
в тілі.
Сміюсь, а сміх рида. Контрасти сіють злість і ніжність.
Чому ж ви, очі, відчинились вкрай, усе в вас на
прицілі,
А руки — мов п'яні. Не на курку. Це —
неспрможність?

В думки мені в'їдаються слова, як в землю черви,
А тіло проросло корінням дум важких, не блуду.
Гризуть сумління очі днів. Потіють болем нерви.
Бо я як був, так є. Усе такий. І — буду? ..

Село

Село, як решта сіл.

Всі димарі — до неба, немов ракети майбуття,
Стріляють снами хлопчаків аж десь на місячні поля.

Всі вікна у хатах обернені до космодромів щастя,

І люди всі серця до світла обернули.

Уранці тут корови дзвонять.

Тут так вітають Сонце, як і інде: філармонічним
півнячим концертом,

Стрілянням батогів на почесь дня

І карбуванням мрії дівочих в тиху пісню.

Село, як решта сіл.

Всі двері хат для щастя відчинились.

Вірш про моє вікно

Є в мене вікно у кімнаті, як в інших людей у хатах.
Є в мене вікно, що очима двома задивляється в небо,
У поле, і в ліс, і куди лишень схочу . . .

Як схочу — то Сонце побачу, як стежкою в житі
бредє,
Як схочу — побачу, як нічка по вулиці йде. Пів на
восьму
(А влітку — то навіть пізніше) стає під віконцем
моїм, як хлопець,
Що цукор згубив по дорозі чи, може, розсипав і мами
боїться.

А я лиш сьогодні подумав: що б вдіяв я без отакого
вікна? . . .
Не смійтеся, мабуть би торбу узяв і пішов би десь
світом,
Бо жити у темряві страх не люблю . . .

Вранці

Сни

Втікають...

Димарями вилітають в хмари.

Вранці хмари полягають

В полонинах у кошари.

Наче вівці.

Ляжуть в колі, головами до сосни.

Стереже чабан вусатий хмарам сни.

Тихо сплять так хмари, під сосною, в крузі...

Добре було б знати, що то сниться хмарам, друзі!?

Сонет річці

Ні хвиль ти не несеш великих, аж до неба,
Ні кораблі плечима не тримаєш за борти.
Та кожний день в душі звертаюся до тебе,
І замість всіх морів в моїх думках — лиш ти.

В тобі камінчик кожен — друг дитячих років.
На рінях ще стоять, як марево, фортеці...
Й хоч вже пісок давно засипав босі кроки,
Та не засипав час стежок до твого серця.

Як прилетять в твої обійми знов лелеки,
І береги сп'яніють від цілунків спеки, —
То і мене ти жди, повір, я повернуся.

І босий, як дитя, впаду тобі на груди,
А ти, щаслива, тихо хвилюватись будеш,
Бо будеш думати, що, може, з щастя утоплюся.

Вірш, написаний на вулиці

Отак іду по вулиці, пишу в повітрі вірші.
Як павутиння, прості, щирі з найширших:

ЛЮБЛЮ НАДЮ,
ЛЮБЛЮ БАТЬКА,
БАБУСЕНЬКУ — НАЙБІЛЬШЕ

Ще вдосвіта, було, вона запалить в хаті світло,
Горшок із молоком поставить перед мною.
І скаже просто так: «Знов йдеш кудись до світу,
Тож вишій молочка... Ще, хвала богу, маю...»

Тепер іду по вулиці, пишу в повітрі вірші.
Як павутиння прості, щирі з найщиріших:

ЛЮБЛЮ НАДЮ,
ЛЮБЛЮ БАТЬКА,
БАБУСЕНЬКУ — НАЙБІЛЬШЕ

Цифри

... Як фантастично ти прекрасна в роздяганні!
Вчусь рахувати:
Раз —
Уже блузка на землі; як парашут, злетіла з неба,
Два —
Снідниця падає, підстрілена погаслим світлом,
Три —
І світиш тільки ти
Ліхтариками білими, прикривши їх руками суму...
А далі — далі не рахую,
Бо зовсім переплутав цифри:
.
П'ять...
Чотири...
Десять...
.

* * *

Люблю,
Коли сміються люди чистими очима.
Байдуже: чи до хмар, які з дошем приходять,
Чи бурям у обличчя, блискавкам у вічі,
Байдуже,
Чи з твоїх, чи з моїх глупих вчинків, —
Люблю лиш те,
Що люди
Усміхаються,
Як друзі!

* * *

Сьогодні рушу в мандри світом.
Піду до Сонця. В зали Світла.

Візьму з собою і лопату,
Щоб в серце Сонцю біль вкопати.

Сьогодні рушу в мандри світом.
Якщо вернусь — вернусь зі Світлом.

Десять разів
одне й те саме: «ІН МЕМОРІАМ»...

Тож стій,
 коно,
 стій!

Даремно.

Біжу,
 спотикаюсь,
 валюся в болото,

І знов спотикаюсь і падаю
 та підіймаю з землі

НАДІЮ на все,
 що завгодно:

 ДЛЯ ВАС,
 ДЛЯ НИХ,
 ДЛЯ ВСІХ,

А трохи й для себе.

Хочете, дам хоч би краплю,

Що забажаєте: й суму,
 й роси,
 і крові,

Крові моєї, що хоче кричати

Про тих,
 які йдуть дорогами ненависті,

Про тих,
 що себе продають за більший кусень хліба,

Про тих,
 які друзям заздять сльозу щастя в оці,

Про тих,
 що у дім, у власний дім плюють без гани,

Про тих,
 що сіють словами отруту,

ПРО ВСІХ,

що забули вже чисту мову листя, трав
І те,
що й журавлі,
як люди,
можуть плакати...!

Маленьким я любив слухати, як живуть люди в казках. Я вірив, що будуть колись у небі криниці (чудно, — криниці, а вниз головою!), а люди ходитимуть там, угорі, десь далеко-далеко, і приноситьимуть в дім воду, таку синю-синю, як очі сусідової Оленки, що їх я так любив цілувати... У снах я часто бачив білого коня. Він літатиме до тих криниць і носитиме туди лише тих, хто вміє жити, ніколи не прикликати нікому на обличчя ні однієї сльозиночки, ні болю ні до чиеї душі, ні образи з горем в серце...

Тепер — біжу,
спітнілий,
весь спітнілий,
полям,

Кричу: «Хапайте білого коня!»

Стій,
коню.
стій!

Не бійся,
я не з тих,
що вимаже тебе у кров,

Продасть чи плюне в вічі тобі сміхом.

Я тільки трохи,
трохи покатаюсь,

Так, як у казці.

Щоб взнати силу твоїх в'язів.

І швидкість кроків,
що перевтілюються у життя,
У спеку,
в піт,
у холоди і кригу
вічних льодів.
Так, як у казці...

Зустріч і боязнь

Я боюся тебе, як опівніч вогню.
Як останньої бурі. Як плачу.
Я — іще не доторкнута кимось земля, —
Хоч за обрієм йде вже хтось, бачу.

Я боюся тебе. Я від тебе втікаю.
Та ніяк вже, здається, не можу втекти.
Якщо ж стріну тебе десь з сльозами відчаю, —
Хто відкриє мені, що твоїй сміх -- і є ти?

Може, й стрів я тебе в коридорі...
У полях. Чи на вулиці. В пітьмі кіно.
Як же взнати мені, що у людському морі
Тиха крапля ця, сміх твоїй — воно?

Чи зумієш ти, дівчино, з чорними косами,
З білосніжністю стрічки над чистим чолом,
Розщедритися більше від нашої осені
І сидіти з всіма у селі за столом?

Може, дома, в батьків, мала ти, що хотіла,
Доглядали тебе, як троянду в саду...
Як відважусь везти тебе в край свій на схилах,
Як у землю, поморщену віком, візьму?

Я боюся тебе, як опівніч вогню.
Як останньої бурі, як плачу.
Я іще не доторкнута кимось земля, —
Хоч до мене спішить хтось. За обрієм бачу...

Намалюю тобі море, ти питаєш:
«Що це за ріка з горбами такими, немов наші дебри?»
Намалюю тобі Сонце, звичайнісіньке Сонце, не усе
округле,
Ти смієшся: «М'яч, який смішненький м'яч,
До того ще й з очима!»

А коли намалюю тобі хлопця,
Справді тільки хлопця і більше нічого, —
Ти будеш знати, хто той хлопець,
Що той хлопець просить?

Ну, то ж смійся...

Очі, що навчилися мовчати

Іду по місті.

Очі, мов на прогулянку, побігли по дахах,

Спинаються на вікнах . . .

А ще — до того — небо кличе їх,

А ще їх кличуть журавлі, які летять на захід,

І все їх кличе, що лиш може закликати . .

Жаль тільки,

Що не зустрів очей,

Яких шукаю.

І жаль,

Що тії очі не покличуть.

Уже навчилися мовчати . . .

Спокуса

Два яблука,
Дві чисті білі кулі.
Місяці два і
Сонця два,
І так потроху всього . . .

Скажи:
Ти бережеш це все
Так дуже — дуже . . .
Знаєш же, для кого?

Оборона серця чи щось про ловлю риби

Як спарно!

День хоче запалити серце, як засохле листя.

А

Іще

Ти (до того — ти іще!)

Стріляєш обіцянками ночей сп'янілих,

Теплом стріляєш дотику вечірнього руки

І вірності

Плиткої, як тарілка.

Вже знаю:

Справді думаєш мене зловити в сіті,

Неначе Р И Б У,

Хоч спарно так, а риби ловляться найкраще,

Як тіло холодить роса!

Та виведу тебе уже з

Блудіння:

ТИ забуваєш — Р И Б И ж не живуть на суші,

І я — Н Е Р И Б А.

Хоч, признаюся, теж

Л Ю Б Л Ю

Л О В И Т И Р И Б У...

* * *

Сполохано кричиш руками Н І,
А очі — тихо,
І вуста в мовчанні стислись,
А очі просять, ходять, ніби п'яні,
І груди крешуть
Блискавки.
Боїшся?
Ох, тепер не бійся,
А думай про щось зовсім інше.
Читай, що пише кров
У серці десь на дні,
Читай, що морем крові повне
Серце пише . . .
І не кричи руками
Тихе Н І

*

Сьогодні я такий:
Геть кидаю думки — горіхи недостиглі,
Скриплю дверима, щоб скрипіли нерви,
Рукою б'ю об стіл, долоня щоб боліла.
Сьогодні я такий, як біль, що вийшов з тіла,
Як горе на підлозі, що не може встати.

Та
Завтра,
Завтра вранці
Встану свіжий, буду зовсім інший,
Скажу: «Це тільки шалена неділя,
Це тільки склянки, випиті завчасно, щоб не іти,
Щоб не просити відчинити . . .»

Сьогодні я такий,
Що сам не знаю, як вдягнувся й вийшов
На вулицю . . .

* * *

Випнеш груди,
Як палатки в ніч на березі ріки туристи,
Станеш гордо, мов Ломніцький пік;
А про одне й не думаєш:
Й на такий високий верх виходять альпіністи!

Випнеш груди,
Станеш гордо, —
А про мене і не думаєш...

Ех, і заздрю ж вам я, альпіністи...!

В поїзді про погоду

Із-за тих крапель на вікні не бачу вже нічого.
А знаю: там пливе, пливе зелений край!
А там до неба руки сосни підняли, немов мерці до
бога,
І просять, просять: боже, вітру дай!

А ти у сльози очі одягла, ти плачеш. Плачеш? Плач,
лиш плач!
Колінами мені говориш, що ще віриш. Вірити ще
хочеш . . .

А поїзд їде. Їде, як сліпий . . .
Так, як і ти, як ти мені, тунелям поїзд плює іскри
в очі.

Із-за тих крапель на вікні не бачу вже нічого.
Із-за тих слів твоїх тепер такі дощі і хвиці . . .
Вже серце стало бити в ритмі строго-строго,
І вже тобі ніщо не пише. Й — не напише . . .

СВІТЛО

Засвічу світло. Хоч би на мить засвічу світло,
Щоб задивитися у очі . . .
А в очах тобі щастя тріпочеться, як голуби,
Що зараз-зараз вилетять,
Трохи боязні ще в очах тобі криється, трохи суму ще
І потроху так всього.
Я знав, що скажеш: «Досить, досить того світла!
Яблука зі скрині падають додолу — щоб тебе не
вбили.
Підлога сіла на коня — щоб не втекла з тобою —
Вже згаси це світло! . . .»

Але я все-таки засвічу світло. Ще раз хоч би на мить
Засвічу світло, щоб задивитись
Тобі в очі.

Стриптиз

Не дивлюсь тільки
Так
На світ,
Щоб бачити зелене листя,
Киїння солі й дозрівання мрії.
Не жду лише,
Як хтось би міг подумати,
На тертя ніг і на ерупції поверхні
Серця,
Що в океан повітря
Сиплють
Пригорщами втіху
І гладять,
Наче руки слів,
Хвилини дня і змочене волосся
У поті дії,
В іскрінні ніжних слів
І в пульсуванні крові десь аж по під нігті . . .
Хотілось би раз світ вже роздягти
З ілюзій, і
Обманів,
І солодких слів,
З метафор, і епітетів,
Усіх тих «най», «най», «най»,
Хотілось би вже раз побачити
Всесвітній
Стриптиз!

* * *

Місяць — небажаний гість.
Геть із неба!
Місяцю, до нас не лізь,
Не треба!

Носить Місяць холод на плечах.
Що ж, хай носить, нам удвох не страх.

Місяць — небажаний гість.
Геть із неба!
На годину ти б хоч вліз
Десь у корчму. І — хоч в небі!

Коли дзвонили

Сьогодні дзвони так якось дзвонили
З сумом і в печалі.

Я думав: то любов мою ховали,
Що дзвони так тривожно били,
З сумом і в печалі.

Вже вчора
Ти сказала: «Більш не жди.
Даремно час проводиш . . .»
А тепер — знов ідеш . . . Ні, ти біжиш,
біжиш,
біжиш,

Як завжди, знов на зустрічі приходиш!
Рука в руці. У серці серце скрилось.
Повір: як дзвін воно у мене билось,
Коли дзвонили . . . Там, мабуть, не знали,
Що ти сказала:

«Більш не жди,
Даремно час проводиш . . .»
Тепер хай б'ють у дзвони,
Хай гуркочуть!
Бо рука в руці. В серці серце скрилось.
Кажу: «Мені ти вчора снилась»
«Я знати сни не хочу . . .»
«Посгій, чекай, іще хвилину . . .»
«Іду . . . Пусти . . . Вже мушу . . .»

Знов дзвонять!
Вісім.
«Ні, не пушу!»

А сам сміюсь всім дзвінникам — хай дзвонять!
Любов велику дзвони не схоронять.
Одне могли б лиш не робити:
Як буде вісім — не дзвонити.
Як дев'ять буде — не дзвонити.
Ну, просто в ночі — не дзвонити.

Білий вітер. Білий вечір. Білі сни.
Триста літ я вже такої ждав весни.
Утонитись. Утонитися в руках твоїх, у тілі,
Щоб від дотику, від слів одних ти мліла.

Розчесати тобі волос. Аж до болю обняті.
Говорити. Говорити. «Ти лиш... Ти лиш... Тільки
Ти.»

Докопатись аж до серця. Аж до мрій.
Щоб ти більше не казала: «Ах, ти злий!...»

Білий вітер. Білий вечір. Білі сни.
Триста літ я вже такої ждав весни!

Ти кажеш

Ти кажеш:

«Відстань, відступись і не лізь!..»

Колись це мене заболіло б, як ніж.

Колись я би плакав, просив і ридав...

Колись — то тоді, як я вас ще не знав.

Тепер — тільки плюну, як кішці, вам вслід

Хоч, може, плювати за вами не слід.

Скажу:

«Окей, Мері, прощай...»

Я й сам отакій,

Як і ти...

Ну, бувай...»

Така зустріч

Повертають ракети з далеких орбіт,
До людини людина приходить щоденно.
Лише ти, тільки ти полетіла в політ
Деся далеко-далеко. І більш не повернеш.

Залишила зім'яту траву в Старім лозі...
І твій сміх, і той сміх із тобою понісся.
Наче п'яний, між хмарами все іще лазить,
Все шукає дороги в кров прибраний Місяць.

Така зустріч. Без великих і зніжених слів,
Без запевнень і шепоту. Зовсім без драми.
За селом незнайомку випадково зустрів
В надвечір'ї хлопчина. Й пішли між хлібами...

Посідали. Сказала: «Я Марта...» «Я Міро». І все.
Про ніщо уже більше питати не треба.
Він сказав ще: «З ріки до нас холод несе...»
І притиснув її, як в гарячці, до себе.

Повернулась із Сонцем. Сказала: «Пиши!»
Ще: «На нас цей собака так бреше?»
Причесалась іще. Дала руку. Пішли.
А тепер пише хлопець листи без адреси.

Така зустріч. Без великих і зніжених слів,
Без запевнень і шепоту. Зовсім без драми.
За селом незнайомку випадково зустрів
В надвечір'ї хлопчина. Й пішли десь хлібами...

Не прошу тебе вже у піснях, у віршах,
Не стираю сльози на очах.
Сліз юначих ти не варта більше,
Бо ти тільки — полохливий птах.

Вчора терлась ти мені об руки,
Шепотіла. «Милий», «Дорогий»! —
Щоб втекти уранці, як від муки,
Там, на вулицю, де жде другий.

І йому ти, певно, скажеш: «Ну, дурненький... діло,
Діло мала... Я тебе лиш... Лиш тебе... До
смерті!..»

Розв'язав я руки сміху -- заgrimіло,
Хоч усе минуле реготом не можна стерти...

Не прошу тебе вже у піснях, у віршах,
Не стираю сльози на очах.
Сліз юначих ти не варта більше,
Бо ти тільки — полохливий птах.

Повія

Сиджу
Один
В кімнаті.
Мороз собакою віконні шибки лиже —
Мабуть, йому ще більше холодно,
Як у моїй кімнаті,
Бо справді — наче пес віконні шибки лиже . . .

Хогів би я знати:
Що робиш тепер ти?
Що робиш ти саме тепер,
Ти чуєш?
Я хочу це знати!

Напевно . . . Що ж напевно?
Напевно, думаєш про славу перемогу?
Ти думаєш, що так перемагають?
Як скаже хтось тобі,
Що ти перемогла, не вір, бо це —
Неправда!

Зроби це ще з кимось,
Ще й ще раз обманой,
І скажуть про тебе тоді:

П О В І Я.

Тоді боятись буду
Й твоїх тіней, що падають на стіни,
Тікатиму від тебе, як від страху.
Я буду потім сам себе боятись! . .

Тепер
Сиджу
Один в кімнаті — в'язень страху.

Так значить, розумієш?
Так знаєш, що боюся зовсім не за себе,
А за твої непевні кроки?
Тобі землі бракує під ногами? — то
Вернися.
Нема у тебе серця? —
Стій. Подумай.
Бо крок, бо два-три кроки ще — й впадеш,
І будеш плакати, і будеш проклинати.
Кого? Нікого...
А як тоді повернеш, може, буде пізно:
Не знайдеш більше землю під ногами,
Саму
Бездню...

Так значить, розумієш?

Сон

Думаєш усе від мене взяти.
Тільки не тепер, пізніше трохи
Думаєш прийти,
В вікно постукати:
«Вставай, ще рано спати!»
Йі думаєш, що я насправді буду спати
Йі буду у кімнаті ждати, поки прийдеш?
Ні, не вір у це!
Знайдеш ти мене, де тільки хочеш, — але не
в кімнаті

Гладити чотири стіни.

Може, буду в полі десь лежати
Із очима в небі, як на дні у шклянці,
Все ловитиму, що упаде згори.
Може, Місяць, наче яблуко, впаде до ніг,
Може, зірка залетить у око,
Може, . . . може, і ніщо не втрапить,
А лиш ти до ніг моїх впадеш, хапаючи повітря,
Будеш говорити,
говорити,
говорити . . .

Буду слухати. А може, я скажу, що сплю,
Що залиш мене . . .
Бо чому ти не прийшла раніше,
Чом ти не прийшла ще вчора,
Чи в неділю, чи іще раніше,
Просто: чом ти не прийшла ще вчора, чом ти
Довго-довго так не йшла?
Я би дав тоді тобі ріжок із Місяця,
Я розбив би вазу і сказав: це щастя,

Що прийшло на світ з двома зубами і в червоній
шапці,
Щоб сховатись десь у травах, десь, де починається
Зновповернення
До життя!

Як у дзвін, ударив вітер кригою по вікнах.
І розбитий сон упав, як ти колись, до ніг, а день
на стіл
Сів романом недочитаним і свіжим молоком.
Як добре, що приходиш хоч у снах
Колись іще до мене!

Контрасти думок

Лиши мене хоч раз спокійно відійти і думати.
Орли, злітаючи у небо, думають про землю.
Ти ж знаєш: буду думати і я про тебе.
Якщо ще буду.

Тепер лиши мене хоч раз спокійно відійти
І, може, — хоч би раз не думати . . .

Вже тільки так, для пам'яті, в думках малюю образ.
Античну фреску, в фарбах без відтінку.
Вже тільки так, для пам'яті, ще добре
Мільйонний раз у ніч шептати: Л Е Н К А !

Дві руки спогадів на стіл кладуть дні, як монети.
Дві руки дії крізь сито сіють сіль.
Хотілось би тепер так враз кричати: «Де ж ти?
Де ти?»
Словам же горло міцно-міцно тисне біль . . .

Тому лиш так, для пам'яті, в думках малюю образ.
Античну фреску, в фарбах без відтінку.
Вже тільки так, для пам'яті ще добре
Мільйонний раз у ніч шептати: Л Е Н К А !

Комета

Якби знав я, якби знав!
Якби знав, що ти — комета,
Лиш на мить в життя прилетиш,
Я весни би так не ждав!

Не плакав би так надії,
І без сліз, десь в гай, до трав,
В перший день би поховав
Усі мрії . . .

Віра

Як прийде день і смуток зв'яже руки,
Як давні мрії знов навіють муки,
Сльоза розлуки тихо очі вмие, —
Тоді приходь, приходь, надіє!

Відвертість

Іду у ніч.

Пишу ім'я твоє на тини і на брами,

Стою один під твоїми вікнами

І думаю:

«Поклич!»

Поклич мене, бо я тут, за две рима,

Стою з морозом, як із братом,

Один,

Завжди один стою з морозом-братом.

Ти думаєш: я хочу лише брати?

Ти думаєш,

Що я без серця і без рук,

І без думок?

Що тільки брати, все лиш брати я привик?

Поклич лише,

Відчинь хоч трохи двері...

Не буду надто грубий...

В найгіршому — (і тільки у найгіршім!) —

Тобі розіб'ю зуби, і —

Знов піду.

Піду у ніч.

Ну, тож поклич.

Ану, поклич!..

Боюсь —
Тебе зустріну випадково в місті.
Боюсь —
Покличеш десь, щоб відпочити, сісти.
Боюсь —
Словами знов удариш в серце, як мечем.
Боюсь —
Знов болем спогад тіло пропече.
Боюсь —
Тебе зустріну завтра знов у місті,
І будеш плакати. Покличеш десь присісти,
А я не витримлю. Хоч скажу: «Не здаюсь», —
Я можу зрадити. Когось. Тому — боюсь...

Раз, може, буде ніч, і ти знов будеш ждати.
Повита димом мрій, навчишся пробачати.

Він стане на поріг і скаже купу слів...
Ти з щастям на руках попросиш, щоб присів.

І полетять з очей докори, і тільки так, між іншим,
Годинник на стіні відіб'є час скоріше.

Повітря стане морем, а світлом будуть хвилі...
Ти кинешся до нього, ввірившись його силі.

І закричиш, як з болю. Заплачеш в екстазі.
Із люстри світло скочить, аби схватись в вазі.

Раз може, буде ніч...
Така, вся повна тиші.

І він тобі «вернусь» із далини напише.
... А може, — не напише...

Драма без третьої дії

1

Отак граю на пальцях пальцями,
Як на клавішах,
Зовсім звичайні мелодії.
А пальці сміються. Співають.
Співають і спати мені не дають.

2

Отак граю на пальцях пальцями,
Як на клавішах,
Зовсім звичайні мелодії.
А пальці уже не сміються. Уже не співають.
Та спати мені все-таки не дають.

3

Отак граю на пальцях пальцями . . .
.
Вже не чути мелодії

Хуліган

Над плечем одне магічне тільки око.
Хто ж тебе так міцно в танці тисне?
Трансформується у тілі погляд дивним током.
Хуліганить буду. Так лише, навмисне.

Вдарю тебе поглядом, як лезом, в ребра.
Закричу, сніжний: «Стій, із ним не смій!»
І тоді скажу тобі, що все це через тебе,
І що я закоханий, що зовсім не п'яний! . .

Листи про незабування

Пишу
Тобі
Листи
Твоїм,
Дарованим пером.
Спочатку лиш: привіт.
І ще: живу,
І не забув,
І довго не
Забуду,
І ще богзна,
Що ще пишу
Тобі
Дарованим пером...
І лиш потім,
Лиш після всього
Вдарить думка
В голову,
Що зайве все
Про забування,
Бо і не думаю
Колись тебе
Забути.

Тому тепер пишу
Тобі
Дарованим пером
Спокійно
Листи.

Потім зістанеш тільки ти

Життя мені дарує синяки
На серце
І до ребер.

Життя, бува, таким стає гірким,
Важким
Без тебе.

А друзі хочуть сміх мені
Встромити
В тіло,
А недруги хочять
Встромити
В тіло
Ніж.

А ти приходь.
Приходь
За всіх скоріш,
Приходь
І бий мене,
І муч,
І ріж
Теплом своїм,
І болями,
І страхом.
Всім.

Щоб знав: Ідеш
Мене спасти,
Затримати
І зберегти.

Потім зістанеш
Справді
Ти лиш.
Тільки
Т И.

Розумію вже
усі фізичні
факти,
Трансфузії крові
і трансфузії мрій,
Перевгілення сердець
і
оновлення дій —

Все стає уже
мені
«де факто».

Знов народившись,
З алфавіту почнем:
Товаришу учителю!
Я хочу учитись.

Спочатку —
навчіть мене
букву «М»,
Бо хочу я дівчину...
з «м» її звати...
... любити ...

Що ж це з тобою,
голово моя,
Що ж це з тобою,
юне серце?

Очі в мене —
очі аж горять,
Наче би кохали
справді
вперше!

Бачу сонце.
Бачу проблиск рос.

Казка про весну

Білі пси прогнали з поля
Останнє вороння,
Чорніше
Осінньої
Ночі,
Прогнали сум і холод,
На язиках — червоних язиках —
Принесли з кузні
Гаряче
Сонце,
Винесли над діброви і кинули
Його
В холодне небо.
Сонце впало на землю,
Нижнім промінням —
Запалило світ
Весною.
Білі пси в зубах принесли
Весну
Землі —
Сонце, виковане
Мільйонами рук,
Мільйонами чорних рук.

Лісоруби

Під вечір всі приходять,
Стомлені,
В село.
І сядуть в корчмі.
Хоч би пива випити.
Від ранку встигли прорубати вже
Вікна до Сонця,
Зсувати довгий-довгий мотуз з мрій,
Щоб прив'язати Сонце і втягти
У хату...
З дитинства навчені
Мовчати,
Кричати,
Співать свої пісні і навіть
Важити на броні мозолів легенький подих
Вітру,
Тепер не знають, як піднятись
Угору,
Щоб прив'язати Сонце і втягти у хату.

—

Тому сидять тепер до ночі і п'ють з жалю пиво...

Усе, що думаю

(Замість листа недругам)

В моїм обличчі муки не побачиш ти, що ждеш її.
В очах моїх ти гніву не знайдеш, бо очі — як фортеці.
Усе, що думаю, живу чим, мрію що, — усе стоїть,
Вкарбоване десь глибоко, десь в нутрі, в моїм серці.

Свадьба

Така
Звичайна
Свадьба.
Молодиця, вже давно зачіплена, спить із молодим,
Співають гості, звечора уже сп'янілі,
Здається,
Справді всі веселі, бо
Така
Весела
Свадьба.

А я вгледів хлопця попід вікнами,
А я побачив хлопця, що надворі плакав,
Дивлячись в обличчя зради.

А всі казали, що
Така
Весела
Свадьба! . .

Злива

Знов сьогодні
Зазубарилося небо в білі зуби.
Бреше.
Пригорщами язиків червоних (як осінні дуби)
Чеше
Полонинам бороду і вуса.

В колосисту гриву ниви
Виплюнула зуби літня злива.

Торзо з надописаного листа Колиній мамі

.
Мамо,
Я плачу!
Знов вбивають геніїв.

Ти чуєш,
М А М О !
Знов вбивають геніїв!
Сергіїв,
Джонів,
Іфігенії . . .

І не залізом,
Не слиною
Бомб,
Не
Риком авіації . . .

Мамо!
Ти знаєш?
Твій Коля — один твій —
Уже сто операцій —
Абортів . . .

Знала ти, М А М О ?

Ця точність рухів.
Піт очей.
Сльозинки нервів.

Щось пекельне!
Завтра
Сто перший,
Може,
Умре,
Щоб більше
Нового не було
Ейнштейна!

Мамо!
Твій син — один твій —
Незвичайний...
Ех, ти не знаєш,
Ти нічого іще не
Знаєш,
М А М О !
.

Груба,
Неотесана
Дошка.
То так колись казала ти,
І я навіть повірив,
Що я справді
Неотесана,
Груба
Дошка...

Тепер дивлюсь у дзеркало життя,
У дзеркало,
Що стоїть переді мною, вправо, вліво,
Під ногами і над головою
І бачу:
Стоїш
Груба,
Неотесана
Дошка,
А в руках у тебе
Крига,
На серці
Крига,
В очах
Крига...
І так стоїш собі і благаеть:
Приходьте до мене,
Я жду,
Я жду,
Я так вас жду...!
.

Тільки ніхто уже не приходить,
Ніхто не обніме статую,
Бо уже всі знають, що ти тільки
Груба,
Неотесана
Дошка . . .

Хрести

Ми привикли
Вранці
З хлібом їсти Сонце,
Як колись привикли
До хрестів батьки:
Хрест — біля дороги,
Над дверима хрест
І на плечах — хрести . . .

Ми привикли
Вранці
З хлібом їсти Сонце,
Лиш колись згадавши
Батьківські
Хрести . . .

Картина

Іде

Солдат.

Солдат проходить парком,

Втираючи рукою піт з чола.

А через межі десь, через поля і балки

Солдатська слава йде, що з ним в боях була.

Тепер солдат іде. Іде солдат по парку,

Піт рукавом стирає із чола.

Він прапори на хліб не виміняв.

Він не продав медалі за портфель.

Європу з краю в край ногами виміряв,

Як душі міряють людські іще тепер!

Зложив мундир, запилений, простріляний,

Погони в шафу десь стару-стару сховав...

Вже десять раз він був провітрений, провірений,

Усіми мірами його вже переміряли,

А він чомусь, не знав чому, — мовчав.

Тепер солдат іде, іде солдат провірений,

Несе в руках старання, віру, так, потроху, все...

І тільки в серці десь, в кряях не перевірених,

Ще суму трохи, болю трохи, трохи сліз несе...

Казка про осінній ранок

Вранці жене Місяць зірки до кошари.
Батогами вітер лупкає над шляхом.
Неслухняні діти, діти перемерзлі — хмари
На дахи червоні прибивають цвяхи.

Опівночі над містом

Тротуари спустіли.
У вітринах неони-реклами
Хочуть сонцем втекти і лягти на шосе.
Хтось бадьоро ступає в калюжі ногами,
Хтось від когось у тьмі тихе щастя несе.
А під хмарами — осінь. Прив'ялює квіти,
Барабанить над північ по стріхах дощами.
В димарях примостивсь, щоб зігрітися, вітер,
Й, не діждавшись дочок, дрімають вже мами.

І лише поїзди сиплять іскри до неба,
Приїжджають, відходять, щоб знов повернути.
Знай: і я колись так віддалюся від тебе
Уночі назавжди, щоб навчитись забути . . .

Попередження

Не вчись чекати там, на полустанку, під пальцями
беріз,

Бо в хащах ще ховаються вовки,
ух, вовки ті ненаситні,

А як же, боже, ще далеко, як далеко ще до того, аби
я приходив

Щосуботи, та ще щосуботи й перед росопадом.

А ти говориш: як не прийдеш — то прожду до ночі,

А ліс мене врятує —

Бистра я куниця . . .

Я: Бу! Бу! Бу! Ти не боїшся? А що, як ніч зла
примандреує, —

Де в лісі дінешся?

А ти говориш: Я сховаюсь
У очах ночі . . .

Е, ти ж не знаєш, ти не знаєш —

У неї очі — вовчі (в ночі).

У вовчих очах — лють,

А в тої — чорні крила,

А чорні крила — сила! . .

Тому не вчись мене чекати там, на полустанку,
під пальцями беріз,

Бо в хащах ще ховаються вовки,
ух, вовки ті ненаситні,

А як же, боже, ще далеко, як далеко ще до того, аби
я приходив

Щосуботи, та ще щосуботи й перед росопадом! . .

Спогади для Власти

Кривавою загравою відходиш з обрію мого, Власта.
З очима мрії спопелених, з порізаним
сімнадцятирічним серцем,
Зі спогадом на це знівечення надії відходиш,
Власта . . .

Пам'ятаєш: Спочатку все було — така тільки
звичайна історія.
Сентиментальна трохи, банальна трохи
їй не цікава ні для кого,
Тому язики ліпились не на нас іще,
А іншим спокій не давали.

(А почалось воно так:

Подивилась, побачила його —
і перестала сміятись.
Хлопець, як дуб. Мета. Ідеал.
Подивилась, побачила його
— і змовкла.
Пролетіли між очима іскри.
Загриміло на весь зал.)

Пам'ятаю: Перша мова пальців. Така тиха . . . Плескіт
крові-хвиль
На берег серця . . . З радості хотілося
скакати кожному мить
Все вище, вище, — від землі до хмар,
а з хмар до тебе.
З радості хотілося піском тобі між пальці
в'їстись . . .
Губи твої — яблуко надрізане — в руках
до губ піднести . . .

(А далі так було:

Я поніс тебе у танці, як кришталеву
вазу.

Я тобі повів долонями на стан:

«Так баста,

Не мовчи...» Подивилась ти

безсило: «Ну чого, чого ще?»

«Як тебе?..» «Мене?» «Ну...»

«...Власта...»)

Власта! Пам'ятаєш? Пам'ятаєш все — калюжі,

тупіт кроків, холод...

Холод? «То прорвисся в груди мої, в тепле

серце ляж,

Спочинь, зігрійся, Власто...». Пам'ятаєш?

Оніміти можна було

У тій бурі почуттів, утопитись в хвилях

приливів її відливів

Ніжності твоєї, Власта, ..

(А далі:

Поїзди мене везли в міста далекі,

Де і підлість, і обмани, гамір, дим...

Кожний день чекала ти — вже прийде,

Приходили тільки чорні поїзди...)

Пам'ятаю: Так хотілося кинути все, хотілося прийти,
взяти тебе, як

Книжку, кожний день читати до кінця...

Так хотілося зістати

Чистим, щоб колись, в підвечір, враз

прийти, ох, Власта,

Так хотілося покинути і місто, і цю

підлість, і обмани,

Вирватись, нарешті, з сітей, Власта...

(А тепер...

... ну, досить всього, годі ...

Нащо ятрити всі болі, — щоб згоріти? ..

Та одне боліло і болять: відходиш

Без того, щоб щось порозуміти,

Власга ...)

Початок драми

Це небо, бачу, не моє. Стоїть, стоїть без руху.
Ніч. Місяць. Вітер в груді б'є. І руки — як не руки.
З очей завіса — вгору. Нумо, панове, увага! Буде? ..
А в серці — стукіт. В устах — шорох ...
— Любий!

Пробачте, панове! Простіте, дами.
Не буде драми ...

* * *

(Одній дуже досвідченій дівчині)

Идеш словами, як сто армій, у атаку,
І косиш повні колоски достиглих мрій.
Стріляють боєм перса твої. Перса твої — танки.
Запеклий бій ведеш. Ведеш смертельний бій.

Один стою. Один солдат у полі — не солдат.
А ти палиш мене моїми винами і хибами моїми.
І тисяч раз мене вбиваєш. Поле повне втрат.
Втекти — ніде. Навколо — білі стіни.

Кричи «Ура»! Ура? А де багнетів штурм? І хто ти?
А де твої вини? А де твої падіння?

Тож командує собі: «В казарму, роти!»
А танки — геть. І кинь з очей каміння.

Як можеш — то пробач. Візьми всі дні у руки,
Всі дні на ситі мрії для завтра пересії.
А ні — то я піду . . . Зістануть тихі муки,
Зістане ніч в думках та той — смертський — бій...

Ключ від плачу

Стою під брамою.
Виходять дівчата:
— Добридень!
Де уже? Готується? . . .
.
Осіній лист обсилав ноги,
На плечі хмари сіли відпочити,
А я ще все — стою під брамою,
І знаю: не прийдеш уже, усе даремне . . .
Лиш ключ від плачу ще мені принесуть,
Твоє принесуть: «Хай не жде . . .»
Подякувать?
Ну, що ж,
Спасибі вам, дівчата,
А то стояв би я до першого снігу,
Не знаючи,
Що ти даєш мені лиш ключ
Від плачу . . .

Сховала ніч журбу мою і хлюпає болотом,
Думки у тінь сховалися — до стелі голови.
Казала ти: і смерть хоч потім, потім хоч потоп,
Хоч потім смерть... Люби лише,
Люби...

Тепер стоїш і плачеш, криєш горе,
Говориш про обмани купу слів...
І знаю: ще багато того наговориш,
Та не побачиш, що я з того всього,
— Двадцятирічний, — посивів...

Метаморфози

Здається,
В очах мені росте трава зелена.
Росте...
Росте...
Росте...
Все вище...Вище... Вище...

Здається,
Дуб пустив коріння в моїм тілі.
Росте...
Росте...
Росте...
Все вище...Вище... Вище...

І так мені здається,
Що весь я проросту і травами, і лісом,
І стану Каменем. І озером під Камнем,
А жили стануть ручаями... І хвильки тоді — хлюп
на Камінь,
Хлюп під коріння, в серце...

Здається,
В очах мені росте трава зелена,
А дуб насправді вже пустив коріння в тілі...

* * *

І замело все навкруги —
Аж тіло скочаніло!
Кругом — сніги. Лише сніги.
Біло.

Піде людей. Тішей піде.
І тіні вечір вітер.
І лиш надія: ще прийде
Раз вітер . . .

В осінню ніч

У небі вітер рве на клангі хмари.
Земля по зав'язку імлою сита.
В обличчя ніч тебе ударить,
І буде бити. Бити. Бити . . .

Виходь на вулицю. Розлийся словом.
Візьми, прийми дощі на груди . . .
Ти розумієш вітра мову, —
Тебе хтось розуміти буде?

У небі вітер рве на клангі хмари.
Рве хмари чорні, чорні хмари . . .
В обличчя ніч тебе ударить,
Лиш ніч тебе, лиш ніч ударить . . .

Острада

Вранці від'їжджають поїзди на захід —
Вранці хлопці знову від'їжджають в шахти.
Вранці хлопці візьмуть в руки чемодани,
Свіжий хліб в кишені ще положать мами,
Пригорнуть на груди, розпалить надії,
І скажуть ще хлопці: «Хай батько засіє —
Як зерно дозріє — прийду помагати...»

Вранці від'їжджають поїзди на захід —
Вранці хлопці знову від'їжджають в шахти...

Зміст

Полюси,	5
Село,	6
Вірш про моє вікно,	7
Вранці сни втікають,	8
Сонет річці,	9
Вірш, написаний на вулиці,	10
Цифри,	11
Люблю, коли сміються,	12
Сьогодні рушу в мандри світом,	13
Балада про білого коня,	14
Зустріч і боязнь,	18
Намалюю тобі море,	19
Очі, що навчилися мовчати,	20
Спокуса,	21
Оборона серця чи щось про ловлю риби,	22
Сполохано кричиш,	23
Сьогодні я такий,	24
Випнеш груди,	25
В поїзді про погоду,	26
Світло,	27
Стриптиз,	28
Місяць — небажаний гість,	29
Коли дзвонили,	30
Білий вітер,	32
Ти кажеш,	33
Така зустріч,	34
Не прошу тебе вже у піснях,	35
Повія,	36
Сон,	38
Контрасти думок,	40

Вже тільки так, для пам'яті, 41
Комета, 42
Віра, 43
Відвертість, 44
Боюсь, 45
Раз, може, буде ніч, 46
Драма без третьої дії, 47
Хуліган, 48
Листи про незабування, 49
Потім зістанеш тільки ти, 50
Маленька поема про знов воскреслого Мирослава, 52
Казка про весну, 55
Лісоруби, 56
Усе, що думаю, 57
Свадьба, 58
Злива, 59
Торзо з недописаного листа Колиній мамі, 60
Груба, неогесана дошка, 62
Хрести, 64
Картина, 65
Казка про осінній ранок, 66
Опівночі над містом, 67
Попередження, 68
Спогади для Влади, 69
Початок драми, 72
Ідеш словами, 73
Ключ від плачу, 74
Фрагменти з міста, 75
Сховала під журбу мою, 76
Метаморфози, 77
І замело все навкруги, 78
В осінню ніч, 79
Острада, 80

Мирослав Н е м е т
П О Л Ю С И С Е Р Ц Я

видало Словацьке педагогічне видавництво в Братіславі
Відділ української літератури в Пряшеві

я к сво ю 183 публікаці ю

Відповідальний редактор Лариса Мольнар
Технічний редактор Мирослава Сміжанська

13/4 — Ухвалено постановою СОКК № 1268/1-65 — Видання
перше — Тираж 900 — Здано 14-го вересня 1967 — Видрукова-
но у квітні 1968 — Папір 5154-01, 80 г — Видрукували Східно-
словацькі друкарні, н. п. Кошиці, завод Пряшів — Z-16*81057

Стор. 84 — АА 2,006 — ВА 2,267

67—316—68	Кчс 7,-
-----------	---------

601/22 855

Miroslav N é m e t h

P Ó L Y S R D C A

Vydalo Slovenské pedagogické nakladateľstvo v Bratislave
Odbor ukrajinskej literatúry v Prešove

a k o s v o j u 1 8 3. p u b l i k á c i u

Zodpovedná redaktorka Larisa Molnárová
Technická redaktorka Miroslava Smižanská

13/4 — Schválené výmerom SÚKK č. 1268/1-65 — Prvé vydanie —
Náklad 900 — Rukopis zadaný 14. septembra 1967 — Vytlačené
v apríli 1968 — Papier 5154--01, 80 g — Vytlačili Východosloven-
ské tlačiarne, n. p., Košice, závod Prešov — Z-16*81067

Strán 84 — AII 2 006 — VII 2,267

67-316-68 — Kčs 7,-

601/22 855

